

A Kunsági borvidék az Alföldi termőtájon található.

Területi elhelyezkedés

A Kunsági borvidék területileg Magyarország középső részén, a Duna és Tisza folyók által közrefogott területet foglalja magában. Ha a térképen akarjuk határait felvázolni, akkor a főváros alatt Csepel-szigetről kiindulva kelet felé Monor, Kóka, Jászberény, városig jutunk, itt dél-keletre fordulva átkelünk a Tisztán, és a Tiszazug településeit, majd Csépat elérve és dél-nyugati irányban haladva Jánoshalma, Bácsszőlős településeknél érjük el a déli határt, majd észak-nyugatra irányban Kecel, Kiskőrös Solt útvonalon ismét a Dunát és ott északra fordulva jutunk el a kiindulási ponthoz.

A borvidék öt megye – Bács-Kiskun-, Csongrád-, Heves-, Jász-Nagykun-Szolnok- és Pest megye – és négy statisztikai borvidék – dél-alföldi, észak-alföldi, észak-magyarországi és a központi – területét érinti több-kevesebb mértékben.

Szőlőtermelési adottságok

A borvidék területére jellemző a meszes homoktalaj, változó minőségű altalajjal, de jelentős területen található lösz, öntéstartalaj és a gödöllői dombság déli nyúlványainak kötött talaja is. Az immunis homoktalajon zömében saját gyökéren él a szőlő.

Időjárása egyaránt hordoz a szőlőtermesztésre kedvező és kevésbé jó elemeket. Az évi 2.000 - 2.100 napfényes óra, a tenyészidőszaknak 1.400 - 1.500 °C hőösszege kedvező a szőlőtermelésre, ugyanakkor 10-15 évenként jelentkező – 20 °C alatti téli fagyok, esetenként a tavaszi fagyok jelentős károkat okoznak. Nem volt ez másképpen a történelem során régen sem. Dr. Szilágyi Tibor „Időjárási események Kecskeméten a XVII – XIX. században” című könyvében olvashatjuk, hogy:

- ◆ 1602-ben május 19-20-án nagy havazás és fagy köszöntött be és a szőlők hét napon át fehérben álltak
- ◆ 1685-ben júniusban több napos fagy volt és nagy károkat okozott a szőlőkben (is).

Iványosi Szabó Tibor „A kecskeméti magisztrátus jegyzőkönyveinek töredékei 1571 – 1811.” című könyvében viszont arról tudósít, hogy 1602-ben júniusban már szüreteltek.

A szőlő- bortermelés története a borvidéken

Égető Melinda „Az alföldi paraszti szőlőművelés és borkészítés” című könyvében szépen végigkíséri az itteni szőlőtermelés történetét, ebből és más forrásokból merítve most csak vázlatosan tekintünk át a témát.

Első hiteles említés az I. Géza királyunk által alapított Garamszentbenedeki Apátság alapító oklevelében történik, Alpár és Kürt (ma Tiszakürt) határában lévő szőlőskertekről. Az oklevél 1217-ben II. Endre király által készített másolata ma is megtalálható az Esztergomi Prímási Levéltárban. Történelmi kuriózum, hogy az oklevél megszületésénél jelen volt, mintegy hiteles tanú, I. Géza király öccse, László herceg a későbbi I. László király, akit ma Szent Lászlóként tisztelünk.

A szőlő ettől kezdve folyamatosan jelen van fontos termelési ágként, pénz és adóforrásként a borvidék gazdaságában, bár a török hódoltság idején a néhány lakott város körébe húzódva.

A szőlő, a homok és az ember egymásra utaltsága, dinamikus együttléte jellemzi a következő századokat. A XVIII – XIX. század fordulóján a homokvédelem ellen a szőlő volt az egyik fontos tényező, mely az erdő és gyümölcsös mellett segített megvédeni az embernek a lakóhelyét és termőföldjét. Az ekkor végzett telepítések eredményeként az 1855-ös összeírásakor már 43.000 hektár (72.000 kh) szőlőt regisztráltak a jelenlegi Kunsági borvidék területén.

A XIX. század második felében a homok, az immunis homoktalaj segítette az embernek, az egész országnak a filoxéravész pusztításai közepette átmenteni és megújítani a szőlő- és borkultúrát.

A XX. század közepe után a szövetkezetesítés során ismét a szőlő segítette az embernek, gazdának, hogy a szakszövetkezetek keretei között továbbra is gazdaként művelhesse szőlőjét, készíthesse borát. Az 1960-as években lezajlott rekonstrukció jelentősen növelte a szőlőültetvény területét, az 1970-80-as évek rekonstrukciója pedig a művelési módokban okozott radikális változást és végbement bizonyos mértékű fajtaváltást is. 2004-től kezdődően a borvidék szőlőterületénél jelentős rekonstrukció valósul meg. Az ültetvények szerkezetátalakítása során a piaci viszonyokhoz és a térség ökológiai adottságaihoz igazodó fajták kerülnek telepítésre, a borászati kapacitások korszerűsítése történik.

A Kunsági borvidék szőlőtermelése és borászata napjainkban

A *termő szőlő terület* kerekítve 16.000 hektár, melyen mintegy 12.000 szőlőtermelő gazdálkodik. Jellemző, bár az országosnál valamivel kisebb az elaprózott, úgy 1,4 hektár körüli az átlagos birtokméret.

1 hektár alatti területen, az összes ültetvény 23%-án gazdálkodik a szőlőtermeléssel foglalkozók 65 %-a, 1-5 hektár közötti birtokméreteken, az összes ültetvény mintegy 30 %-án a termelők 26%-a folytat szőlőtermelést, míg az ültetvényterület 57 %-a van az 5 ha feletti ültetvényen termelők 9 %-ának használatában.

A szőlő bor ágazat szereplőinek 90 %-a magánszemély, zömében szőlőtermelő, de mintegy 2.800 fő közülük borászkodik is. Az 1.000 hektoliter éves forgalomnál nagyobb körülbelül 200 borászati cég valamilyen gazdasági társaság formájában tevékenykedik.

A *borvidék bortermelése* több év átlagában 1 millió hektoliter körül alakul. A bor zöme, mintegy $\frac{3}{4}$ -e a belföldi piacon, a mindennapi borfogyasztás keretében talál vevőre.

A borvidék több borászata ma is jelentős szerepet vállal a magyar borkivitelben.

A *termelt szőlők fajtaösszetételében* meghatározó mintegy 80 % a fehérbor-szőlőfajták aránya, 20 %-a vörösbort adó fajtáké.

Száz fölötti a termesztett szőlőfajták száma, ugyanakkor a terület 77 %-át 15 olyan fajta foglalja el, melynek a termőterülete meghaladja az 500 hektárt.

Az említett 15 fajta nagyobbik része őshonos, vagy a napjainkban nemesített. Közülük:

- ◆ Őshonos, őseinktől örökölt, itt keletkezett vagy ide hozott, de szinte csak Magyarországon termelt. Például: az Arany sárfehér, az Ezerjő, a Kövidinka és a Kadarka, mely fajták értékeit most kezdik újra felfedezni és a piacon is megjeleníteni a borászatok.
- ◆ Kárpát medenceinek tekinthetők a Kékfrankos és a Zweigelt, belőlük készülnek a nemzetközileg is elismert minőségű rozék, és a könnyű vörösborok.
- ◆ Az utóbbi évtizedek hazai nemesítésű illatos szőlőfajták közül itt terjedt el a legnagyobb mértékben a Cserszegi fűszeres, az Irsai Olivér, vagy a Bianca. Ezek némelyike biotermesztésre is alkalmas, toleráns fajhibrid.
- ◆ Jelentős területen termesztik a Rajnai rizling, Olaszrizling, Rizlingszilváni, fajtákat.
- ◆ Természetesen többszáz hektáron van több más ma divatos világfajta is például a Chardonnay vagy a Cabernet sauvignon.

A belőlük készült kiváló minőségű borok színesítik, és teszik teljesebbé a borvidék borkínálatát.